

De organisatie en toegankelijkheid van multidisciplinaire diagnostiek voor kinderen en jongeren in Vlaanderen.

Eva Cloet
Symposium De Psy-cialist
22 september 2023

Universitair Ziekenhuis Brussel

Vrije Universiteit Brussel

Achtergrond

- Belang van vroegdetectie, **vroegdiagnostiek**, vroegbegeleiding (zorg, revalidatie, ondersteuning)
- Vereist een toegankelijk aanbod
- Vlaanderen: verschillende soorten organisaties erkend en gesubsidieerd voor het uitvoeren van multidisciplinaire diagnostiek.
- Toch toegankelijkheidsprobleem: lange wachttijden en hiaten in het aanbod.

Inhoud

1. Mogelijke oorzaken toegankelijkheidsproblematiek
2. Concept en organisatorische aspecten van diagnostiek
3. Organisatiemodel met verbeterde toegankelijkheid

Inhoud

1. **Mogelijke oorzaken toegankelijkheidsproblematiek**
2. Concept en organisatorische aspecten van diagnostiek
3. Organisatiemodel met verbeterde toegankelijkheid

1. Mogelijke oorzaken toegankelijkheidsproblematiek

Inclusie: organisaties die gesubsidieerde multidisciplinaire diagnostiek van ontwikkelingsstoornissen voor kinderen en jongeren aanbieden in Vlaanderen

	Gesubsidieerde multidisciplinaire diagnostiek ontwikkelingsstoornissen
Kinderen en jongeren	Centra voor Ambulante Revalidatie (CAR)
	Centra voor Ontwikkelingsstoornissen (COS)
	Referentiecentra Autisme (RCA)
	Centra Geestelijke Gezondheidszorg (CGG)
	Poliklinische ziekenhuisdiensten kinderpsychiatrie (K-diensten)
	Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB)
	Observatie- en behandelcentra (OBC)
	Onthaal-, oriëntatie en observatiecentra (OOOC)

1) Regelgevend kader

2) In het 'veld'

1. Mogelijke oorzaken toegankelijkheidsproblematiek

1) Regelgevend kader

Methodologie: analyse van de regelgeving en beleidsdocumenten

Enkele resultaten:

- Gedetailleerde regelgeving vs. ruime, beschrijvende regelgeving
- Variatie in diagnostische opdracht
 - kernopdracht vs. opdracht naast andere opdrachten, bv. revalidatie, begeleiding
 - In functie van diagnosestelling vs. ifv ondersteuningstraject
- Verschillen in teamsamenstelling
 - Gedetailleerd vs. algemeen omschreven
 - Multidisciplinaire samenstelling
- Verschillen in toegang
 - Rechtstreeks vs. op verwijzing

1. Mogelijke oorzaken toegankelijkheidsproblematiek

1) Regelgevend kader

Enkele resultaten:

- Verschillen in ouderbijdrage
- Houdt geen rekening met het 'zorgtraject' van het kind (wat, wanneer, waarom nodig?)
- Geen coördinatie tussen het aanbod
- Geen bepalingen noch suggesties m.b.t. samenwerking, doorverwijzing

Impact op toegankelijkheid!

1. Mogelijke oorzaken toegankelijkheidsproblematiek

- 1) Regelgevend kader
- 2) In het *veld*

De toegankelijkheid van multidisciplinaire diagnostiek van ontwikkelingsstoornissen in Vlaanderen.

Cloet, Kimpe, Van Ransbeeck, Leys (SWVG, 2020)

Doelstelling: Inzicht krijgen in de toegankelijk van multidisciplinaire diagnostiek van ontwikkelingsstoornissen bij kinderen/jongeren in Vlaanderen op niveau van de organisaties en van het *veld*.

Methodologie: literatuuronderzoek
vragenlijstonderzoek
focus groepen
+ toetsing door expertengroep en stuurgroep

1. Mogelijke oorzaken toegankelijkheidsproblematiek

- 1) Regelgevend kader
- 2) In het 'veld'

Enkele resultaten:

- **Het aanbod: een versnipperd landschap**
 - Het aanbod aan diagnostiek is op heden gekenmerkt door lange wachttijden en hiaten gerelateerd aan leeftijd en soorten ontwikkelingsstoornissen.
 - De samenstelling van het landschap is versnipperd
 - De aard van de diagnostiek is gekoppeld aan de opdracht van de organisatie.
 - Er zijn spelers met diagnostiek van ontwikkelingsstoornissen als kernactiviteit
 - Er zijn spelers die ook aan diagnostiek van OS doen maar waarbij dit geen kernactiviteit is
 - Er zijn spelers die diagnostiek doen in functie van één bepaald domein
 - Er zijn spelers die integrale diagnostiek gericht op alle levensdomeinen doen
 - Er zijn spelers die geen vragende partij zijn om in de huidige context meer en/of expliciet de functie van diagnostiek van OS op te nemen (bv. CGG, sommige CAR, sommige OOOO)
 - Er zijn spelers die een rechtstreeks toegankelijk aanbod hebben en spelers die enkel een niet-rechtstreeks toegankelijk aanbod hebben of enkel op doorverwijzing werken
- **Er is een gebrek aan capaciteit van diagnostiek**

1. Mogelijke oorzaken toegankelijkheidsproblematiek

- 1) Regelgevend kader
- 2) In het 'veld'

Enkele resultaten:

- Het concept 'diagnostiek': geen gedeelde betekenis tussen organisaties over doelstelling, inhoud en werkwijze bij diagnostiek.
- Wat beschouwd wordt als kwaliteitsvolle diagnostiek verschilt tussen de types organisaties. De grootste drempel om samen te werken is het gebrek aan wederzijds vertrouwen in de kwaliteit van de geleverde diagnostiek.
- De betekenis die wordt gegeven aan 'multidisciplinaire' diagnostiek varieert. Over integratie van activiteiten in interdisciplinair samenwerken (binnen en tussen organisaties) is er nog geen echt gedeelde visie.

1. Mogelijke oorzaken toegankelijkheidsproblematiek

- 1) Regelgevend kader
- 2) In het 'veld'

Enkele resultaten:

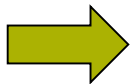
- Diagnostiek is een proces, geen kortdurende, one shot activiteit. Het is niet lineair en niet noodzakelijk strikt volgtijdelijk. Diagnostiek is een proces dat herhaald moet worden, naargelang de ontwikkeling van het kind en het verwerven van nieuwe inzichten in de ontwikkelingsdysfunctie.
- Het traject van kinderen met ontwikkelingsstoornissen wordt gekenmerkt door breuklijnen bij elke overgang tussen verschillende zorgaanbieders.
- Er is in elke regio een aanbod van multidisciplinaire diagnostiek van ontwikkelingsstoornissen, maar er zijn niet in elke regio dezelfde competenties, kennis, expertise en capaciteit aanwezig.

1. Mogelijke oorzaken toegankelijkheidsproblematiek

- 1) Regelgevend kader
- 2) In het 'veld'

Enkele resultaten:

- De behoefte aan een gedeeld beleidskader voor een heterogeen veld van spelers.
 - De regelgeving, werkings- en financieringsmodaliteiten (prestatiefinanciering versus enveloppefinanciering) van de verschillende types organisaties verschillen, wat een impact heeft op de manier van (samen)werken en de toegankelijkheid.
 - Voor het “collectief” van verschillende types organisaties die betrokken zijn in diagnostiek ontbreekt het vandaag aan een gedeelde regelgevende visie (en financierings-, en erkennings- en kwaliteitscriteria).
 - Intersectorieel, interorganisatorisch, interdisciplinair

Impact op toegankelijkheid!

Systemontwerp:

“Wie doet wat, voor welke doelgroep, in welke regio, in welke fase van het traject, voor welke problematiek en met welke doelstelling?”

Inhoud

1. Mogelijke oorzaken toegankelijkheidsproblematiek
2. **Concept en organisatorische aspecten van diagnostiek**
3. Organisatiemodel met verbeterde toegankelijkheid

2. Concept en organisatorische aspecten van diagnostiek

- Ruimer dan ontwikkelingsstoornissen
- Weg trekken uit discussie handelingsgericht/categoriserend
- Concept diagnostiek

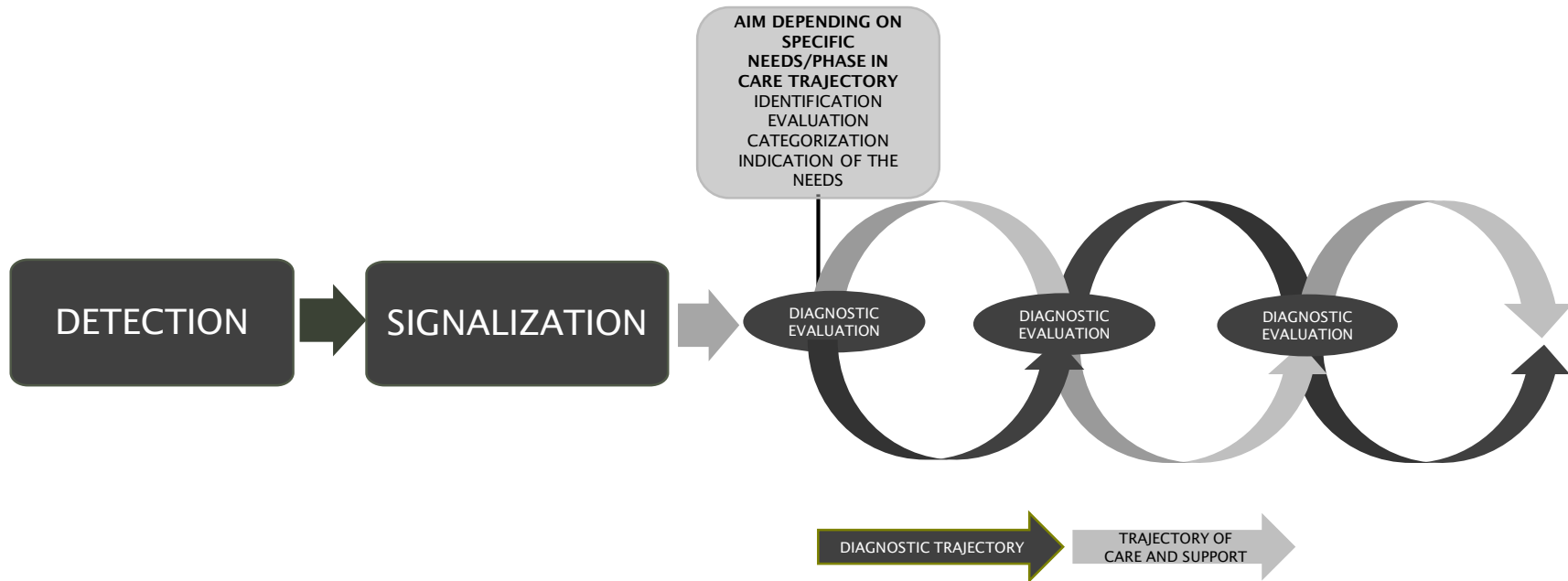
Diagnostiek is elke gestructureerd en kennis-gestuurd handelingsprotocol dat gericht is op het verhelderen van de onderliggende processen die het probleem mee veroorzaken, modereren, verscherpen of verzachten en gericht op het in kaart brengen van hoe werkzame interventies responsief vorm kunnen krijgen.

Diagnostiek heeft als mogelijke doelstellingen:

- Het in kaart brengen van het functioneren van een persoon, rekening houden met alle aspecten van de persoon en zijn/haar omgeving
- Het classificeren van een ziekte, stoornis of syndroom
- Het inventariseren van symptomen en kenmerken, hun aard en hun graad
- Het inventariseren van de noden gerelateerd aan de problematiek
- De indicatiestelling van de nodige zorg en ondersteuning
- Het aanleveren van informatie die leidt tot het creëren van toegang tot specifieke ondersteuning, revalidatie- of zorgprogramma's en/of zorgvoorzieningen
- Het aanleveren van informatie die leidt tot het creëren van toegang tot ondersteunende financieringssystemen

2. Concept en organisatorische aspecten van diagnostiek

- Diagnostiek is een proces, geïntegreerd in een traject met andere activiteiten, waarbij de inzet van specifieke expertise en competenties in verschillende fasen van dat traject aangewezen kan zijn.

2. Concept en organisatorische aspecten van diagnostiek

Systemontwerp:

“Wie doet wat, voor welke doelgroep, in welke regio, in welke fase van het traject, voor welke problematiek en met welke doelstelling?”

Inhoud

1. Mogelijke oorzaken toegankelijkheidsproblematiek
2. Concept en organisatorische aspecten van diagnostiek
3. **Organisatiemodel met verbeterde toegankelijkheid**

3. Organisatiemodel met verbeterde toegankelijkheid

Implementatieonderzoek naar een systeemontwerp voor de organisatie van diagnostiek voor kinderen en jongeren in Vlaanderen.

Cloet, Leys (2022) Beleidsondersteunend onderzoek Vlaams Agentschap Opgroeien

Basisprincipes systeem

- Organisatie van diagnostiek flexibiliseren, diagnostiek flexibel inzetten, niet moduleren
- Loskomen van huidig kader, diagnostisch label is belangrijk maar mag niet de voorwaarde zijn voor zorg/ondersteuning. Vertrekken vanuit de reële ondersteuningsnood.
- Diagnostisch proces: eerst evalueren welke expertise nodig is, dan kijken of dit opgenomen wordt door een organisatie of door het netwerk.
- Nood aan opleggen kwaliteitskader en afdwingbaar maken van outcome diagnostiek
- In traject moet verbinding blijven tussen de betrokken organisaties (zorg/diagnostiek). Netwerk moet traject van kinderen/jongeren kunnen blijven volgen.
- Beschikbaar maken van expertise op alle niveaus in alle regio's

3. Organisatiemodel met verbeterde toegankelijkheid

Samenwerken in functie van

- Continuïteit van zorgtraject
- Verder bouwen op eerder gestelde diagnostische handelingen
- Vlot kunnen inroepen van nodige expertise wanneer deze niet voorhanden is binnen de eigen organisatie
- Kunnen opnieuw inroepen van voorheen ingezette expertise wanneer nodig in verdere traject

- Delen van expertise
- Outreachend werken naar niveau dicht bij het kind/de jongere

3. Organisatiemodel met verbeterde toegankelijkheid

Gedeeld taalgebruik

= Niet naar één taal, wel naar het begrijpen van elkaars taal.

- Gedeeld referentiekader binnen het netwerk
- Brede integratieve beeldvorming met diagnostiek vanuit samenwerkende organisaties met elk hun expertise en finaliteit.
- Kennis van elkaars expertise en achtergrond creëert wederzijdse appreciatie

3. Organisatiemodel met verbeterde toegankelijkheid

AANBEVELING: **naar een geïntegreerd samenwerkingsmodel van bestaande voorzieningen.**

- Investeer in capaciteit om het aantal trajecten te kunnen vergroten
 - Locoregionale mapping van expertise als ondersteunend werk voor capaciteitsplanning
 - Integratie (verticaal en horizontaal) van het aanbod vanuit de verschillende systeemcomponenten (voorzieningen)
 - Streven naar complementariteit van voorzieningen en samenwerkingslogica
 - Kennisontwikkeling en kennisdeling
 - Het systeem (alle componenten individueel en het geheel) werkt vanuit een gedeeld kwaliteitskader diagnostiek
 - Toegankelijkheid en beschikbaarheid: regionale organisatie
- Financieringsmodel aangepast aan samenwerkingsmodel**

3. Organisatiemodel met verbeterde toegankelijkheid

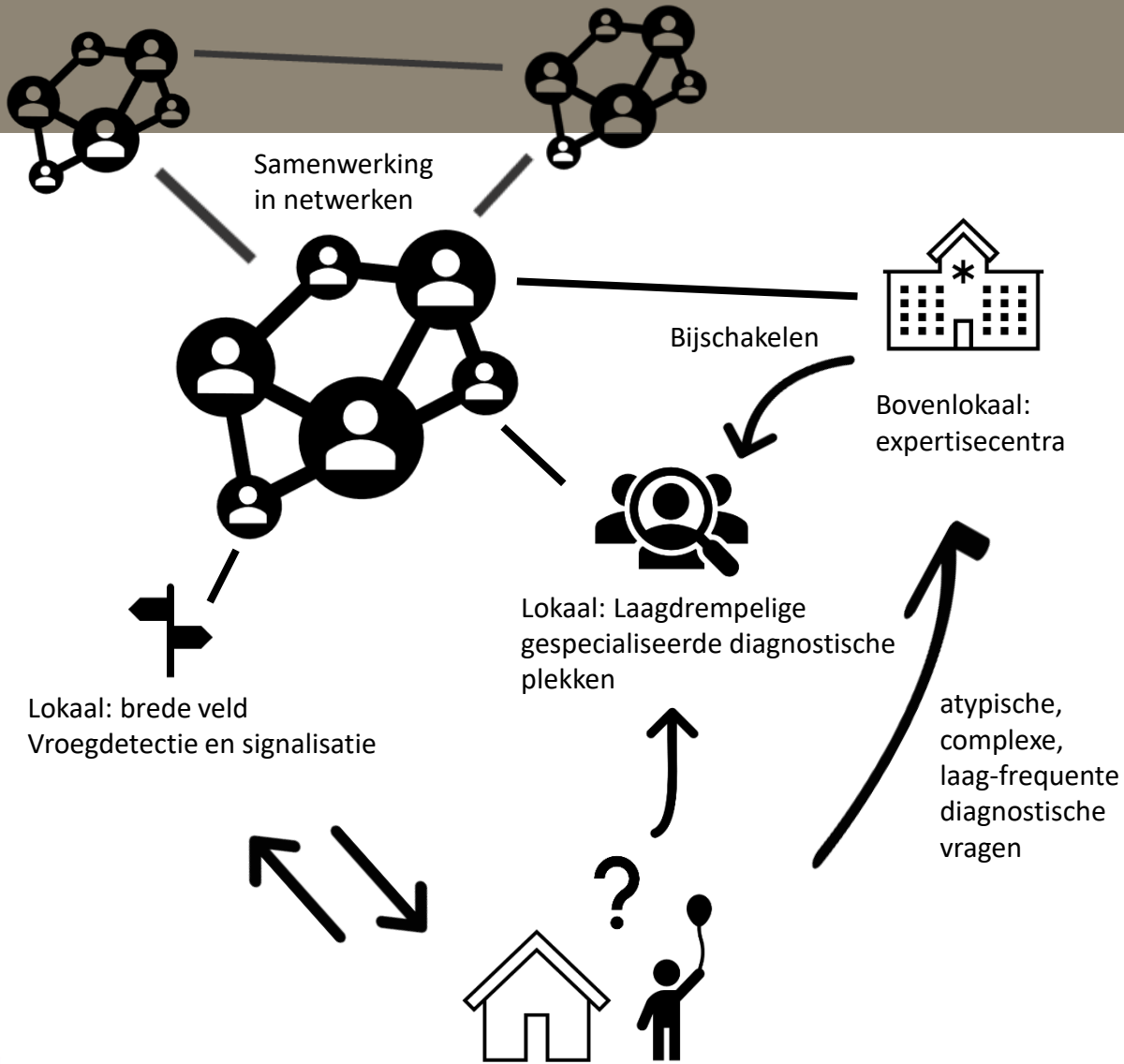
Vroeg en nabij. Naar een geïntegreerd beleid voor kinderen, jongeren en gezinnen binnen welzijn, volksgezondheid en gezin.

Min. Beke, Min. Crevits (2022-2023)

Strategische cirkel diagnostiek & inschaling

Uitgangspunten organisatiemodel diagnostiek

- Kind/jongere en context als vertrekpunt
- Sensibilisering, en kennis- en expertisedeling
- Coördinatie en samenwerking binnen gedeelde verantwoordelijkheid
- Toegankelijk aanbod aan diagnostiek voor alle ondersteuningsnoden op alle expertiseniveaus in alle regio's
- Doelgerichte diagnostiek, inzetbaar in zorg- en ondersteuningstraject
- Niet doorverwijzen maar bijschakelen en doorschakelen
- Continuïteit en opvolging doorheen het diagnostisch en zorg- en ondersteuningstraject
 - ✓ Organisatorische continuïteit
 - ✓ Informatieele continuïteit nuancering
 - ✓ Relatieve continuïteit
- Gedeeld kwaliteitskader voor diagnostiek

Ondersteuning gericht op de kwaliteit en organisatie van diagnostiek

**Vlaamse
overheid**

Erkennen, financieren en kwaliteitsbewaking

Organisatieniveau	Opdrachten	Nodige kennis en expertise	Toegankelijkheid	Organisatievorm
Overheid	<ul style="list-style-type: none"> • Erkenning, financiering, • Bepalen kwaliteitseisen, -bewaking • Controle, accreditatie 			
Regionaal/Vlaams	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteuning gericht op de kwaliteit van diagnostiek • Ondersteuning gericht op de organisatie en het beleid van diagnostiek <ul style="list-style-type: none"> ✓ registratie, monitoring en beleidsondersteuning van overheid, netwerken en organisaties 	<ul style="list-style-type: none"> • Kennis en expertise brede domein diagnostiek • Wetenschappelijk geschoold • Kennis en expertise kwaliteitsmanagement • Kennis en expertise netwerkmanagement • Kennis beleid 	<ul style="list-style-type: none"> • Toegankelijk voor en opdrachten t.a.v. overheid, expertisecentra diagnostiek en gedediceerde plekken diagnostiek 	Ondersteuningscentrum/centra of samenwerkingsverband gespecialiseerd in de organisatie, het beleid en de kwaliteit van diagnostiek
Bovenlokaal	<ul style="list-style-type: none"> • Multidisciplinaire diagnostiek hoogprevalente problematiek • Diagnostiek minder frequent voorkomende, atypische en/of zeer complexe ondersteuningsnoden met complexe diagnostische besluitvorming • Wetenschappelijk onderzoek • Opleiding, outreaching 	<ul style="list-style-type: none"> • Multidisciplinair samengesteld team • Hooggespecialiseerd team • Kennis en expertise deeldomein diagnostiek 	<ul style="list-style-type: none"> • Via bijschakelen • Rechtstreeks > betrekken lokale niveau 	Expertisecentra diagnostiek
Lokaal: diagnostiek	<ul style="list-style-type: none"> • Vraagverduidelijking • Coördinatie diagnostisch traject • Multidisciplinaire diagnostiek hoogprevalente problematiek • Bijschakelen bij nood aan extra kennis en expertise • Informatieuitwisseling met trajectbegeleiding 	<ul style="list-style-type: none"> • Grote deskundigheid • Generalistische blik • Interorganisatorisch samengesteld • Multidisciplinair samengesteld 	<ul style="list-style-type: none"> • Geen drempels, vlot en vrij toegankelijk voor iedereen 	Gedediceerde diagnostische plekken op lokaal niveau
Lokaal: brede veld	<ul style="list-style-type: none"> • Vroegdetectie • Signalisatie 	<div style="border: 2px solid orange; border-radius: 50%; padding: 10px; text-align: center; width: fit-content; margin: 0 auto;"> <p>Kind, jongere, context</p> </div>	<ul style="list-style-type: none"> • Geen drempels, vlot en vrij toegankelijk voor iedereen 	<ul style="list-style-type: none"> • Lokale netwerken • Intersectorale partners

Kennis- en expertise deling

Inhoud

1. Mogelijke oorzaken toegankelijkheidsproblematiek
2. Concept en organisatorische aspecten van diagnostiek
3. Organisatiemodel met verbeterde toegankelijkheid

-
-
-

Vragen?